

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสตรีที่มีภาวะอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อน

ศ.พ.อภิชาติ จิตต์เจริญ

ภาวะอุ้งเชิงกรานหย่อน (Pelvic organ prolapse) เป็นภาวะที่มีการเคลื่อนต่ำลงมาของช่องคลอดและอวัยวะที่อยู่ในอุ้งเชิงกราน เช่น กระเพาะปัสสาวะ มดลูก หรือทวารหนัก ซึ่งอาจจะมีการหย่อนหรือเคลื่อนต่ำลงมารวมกันได้ ภาวะอุ้งเชิงกรานหย่อนนี้มักมีปัจจัยเสี่ยงจากหลายๆ ปัจจัยด้วยกัน เช่น ภาวะหมดประจำเดือน อายุมากขึ้น การคลอดบุตรทางช่องคลอดหลายครั้ง มีภาวะอ้วน เป็นต้น⁽¹⁾ ซึ่งผู้ป่วยมักจะมาด้วยอาการหน่วงช่องคลอด หรือมีก้อนตุ่มอยู่บริเวณช่องคลอด ขณะเดียวกันอาจจะมีความผิดปกติของปัสสาวะที่ผิดปกติไป หรือบางรายอาจจะมีความผิดปกติของอุจจาระลำบาก ซึ่งความรุนแรงของอาการนั้นขึ้นอยู่กับความรุนแรงของพยาธิสภาพที่เกิดขึ้น จากการศึกษาที่มีรายงานพบว่า โดยทั่วไปภาวะอุ้งเชิงกรานหย่อนมักจะพบในสตรีที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และอาจจะพบอุบัติการณ์ได้ประมาณร้อยละ 11⁽²⁾ ซึ่งปัจจัยของการเกิดภาวะอุ้งเชิงกรานหย่อนนี้ อาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสตรีที่มีภาวะนี้ได้ ดังนั้นจึงได้มีการศึกษาผลกระทบของภาวะอุ้งเชิงกรานหย่อนต่อคุณภาพชีวิตของสตรีและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบนี้ โดยการศึกษาของ ภควดี หัตถณรินทร์ และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสตรีที่มีภาวะอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อนในคลินิกนรีเวชทางเดินปัสสาวะและอวัยวะสืบพันธุ์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีโดยทำการศึกษาในสตรีที่มารับบริการที่คลินิกนรีเวชทางเดินปัสสาวะและอวัยวะสืบพันธุ์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 140 ราย โดยบันทึกข้อมูล

พื้นฐาน อาการระบบทางเดินปัสสาวะและความรุนแรงของภาวะอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อน และประเมินคุณภาพชีวิตครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การทำงานบ้าน การออกกำลังกาย การสันทนาการ การเดินทาง การพบปะสังสรรค์นอกบ้าน อารมณ์และความรู้สึกคับข้องใจ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 67.5 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้านและอยู่ในสถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างเกือบร้อยละ 100 เคยคลอดบุตรอย่างน้อย 1 ครั้ง ร้อยละ 50 มีระดับความรุนแรงของภาวะอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อนอยู่ที่ระดับ 2 และร้อยละ 80 มีอาการผิดปกติทางเดินปัสสาวะร่วมด้วย จากการประเมินคุณภาพชีวิตพบว่า ภาวะอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อน มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้ง 7 ด้าน โดยสัมพันธ์กับความรุนแรงของโรคอย่างมีนัยสำคัญ และมีผลการพบต่อคุณภาพชีวิตด้านการเดินทางมากที่สุด โดยการศึกษาสรุปว่า สตรีที่มีความรุนแรงของอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อนตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป มักจะมีอาการผิดปกติของระบบทางเดินปัสสาวะร่วมด้วยและมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้ง 7 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตด้านการเดินทาง

จากการศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวางที่เก็บข้อมูลเฉพาะสตรีที่มารับบริการที่คลินิกนรีเวชทางเดินปัสสาวะและอวัยวะสืบพันธุ์ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพต้องมาทำการรักษาอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมอาจจะต้องทำการขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสตรีทั่วไปที่ไม่ได้มารับการตรวจรักษาแต่มีภาวะอวัยวะอุ้งเชิงกรานหย่อน การ

ศึกษานี้ถือว่าเป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้ได้ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสตรีที่มีภาวะอวัยวะเชิงกรานหย่อน ถึงแม้ว่าภาวะอวัยวะเชิงกรานหย่อนจะไม่ใช่เป็นภาวะที่รุนแรงถึงขั้นอันตรายต่อชีวิตแต่เป็นภาวะที่มีผลกระทบทำให้คุณภาพชีวิตของสตรีที่มีภาวะนี้ด้อยลงไปในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาพบว่า ภาวะอวัยวะเชิงกรานหย่อนมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านการ

ทำงานบ้าน การออกกำลังกาย การสันทนาการ การเดินทาง การพบปะสังสรรค์นอกบ้าน อารมณ์และความรู้สึกคับข้องใจ โดยพบว่าคุณภาพชีวิตด้านการเดินทางจะมีผลกระทบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาต่างๆที่เคยทำมาก่อนแล้ว^(3,4) โดยสรุปการศึกษานี้เป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การศึกษาต่อยอดในด้านนี้ต่อไป และนำข้อมูลการศึกษานี้ไปใช้ในการดูแลรักษาสตรีที่มีภาวะอวัยวะเชิงกรานหย่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น

References

1. Jelovsek JE, Maher C, Barber MD. Pelvic organ prolapse. Lancet 2007;369:1027-38.
2. Boyles SH, Weber AM, Meyn L. Procedures for pelvic organ prolapse in the United States, 1979-1997. Am J Obstet Gynecol 2003;188:108-15.
3. Jelovsek JE, Barber MD. Women seeking treatment for advanced pelvic organ prolapse have decreased body image and quality of life. Am J Obstet Gynecol 2006;194:1455-61.
4. Fritel X, Varnoux N, Zins M, Breat G, Ringa V. Symptomatic pelvic organ prolapse at midlife, quality of life, and risk factors. Obstet Gynecol 2009;113:609-16.